

TEOLLISUUDEN JÄLJET

Tekniikan Waiheita -lehti julkaisi vuonna 2003 teollisuusperintöä käsittelevän teemanumeron. Artikkelit käsitelivät teollisuuden rakennettuja ympäristöjä ja niiden uudelleenkäyttöä. Samana vuonna hyväksyttiin TICCIH-konferenssissa (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage) Venäjällä Nizhnyj Tagilissa peruskirja, jossa teollisuusperintö määriteltiin sellaisiksi teollisen kulttuurin jäänteiksi, joilla on historiallista, teknologista, sosiaalista, arkkitehtonista tai tieteellistä arvoa. Jäänteet tulkittiin lähinnä materiaalisiksi, kuten rakennuksiksi, laitteistoiksi, liikenne- ja infrastruktuuripaikoiksi sekä teollisuuteen liittyviksi asuinpaikoiksi.

Suomessa teollisuusperinnön katsotaan käsittävän erilaiset teollisen tuotannon ja työn piiriin liittyvät ilmiöt, kuten teollisuusympäristöt, tehdasrakennukset, koneet ja laitteet, työväenasunnnot, liikennehistorialliset kohteet, työtavat ja työväen elinolot.

Teollisuusyhteiskunnan kriisi on Suomessa näkynyt 2000-luvulla erityisesti puunjalostusteollisuudessa tapahtuneissa suurissa muutoksissa. Useita tehtaita on suljettu tai tuotantoa supistettu merkittävästi. Satamatoimintojen rationalisoinnit ovat vaikuttaneet merkittävästi kaupunkirakenteisiin erityisesti Helsingissä. Suuria muutoksia on tapahtunut myös elintarviketeollisuudessa. Moniin tyhjiin teollisuustiloihin on kehitetty toimivia ratkaisuja, jotka ovat tuottaneet myös työpaikkoja ja virittäneet uutta aktiivisuutta paikkakunnalle. Tuotantolaitosten sulkeutuessa jäävät rakennukset ja ympäristöt odottamaan uusia toimijoita, mutta samalla saattavat tuotantoprosessit kadota peruuttamattomasti. Jälkimmäinen ongelma on tehnyt entistä tarpeellisemmaksi työprosessien nykydokumentoinnin.

Tämän lehden artikkelit käsittelevät teollisen tuotannon jälkeensä jättämiä materiaalisia jälkiä sekä näkymätöntä ja katoavaa

SISÄLLYS

Pääkirjoitus	3
Moderni teollisuusrakentaminen: Lahden Metsä-Pietilän teollisuusalue ja sen suojelukysymykset Riitta Niskanen	5
Porin Oluttehtaan laajenemisen vuosikymmenet: Teollisuus ja kaupungin päättäjät loivat uutta kaupunkikuvaa Eeva Sinerjoki	13
Pelastusdokumentointia tehtaissa Sanna Kupila	26
Teollisuushistoriallisia muinaisjään- nöksiä Pirkanmaalla Ulla Lähdesmäki	35
Katsaukset	
Teollisuusperintö ja pohjoismainen yhteistyö – katsaus menneisiin vuosikymmeniin (Lauri Putkonen)	48
Teollisuusperintötalennusta – TAKO-yhteistyö (Risto Hakomäki)	54
Museot ja näyttelyt	
Elektroniikkakokeemat palasivat ”koti- tehtaaseen” Salossa (Leena Järvelä)	56
Tutkimus ja opetus	
Keskusteluja teollisesta kulttuuriperinnöstä (Anna Sivula)	60
Järjestöt	
Teollisuusperintöpalkinto Turun museokeskukselle (Tuija Mikkonen)	62
In memoriam	
Marie Nisser – teollisuusperintötutkimuksen uranuurtaja (Tuija Mikkonen)	64
Teollisuusperintöalan vaikuttaja Veikko Talvi on poissa (Eero Niinikoski)	66
Arviot	
”Shakespearea Outokummun kaivokselle, ei kiitos” (Tuija Mikkonen)	68
THS ry: Esitelmäpyyntö	70
Tekniikan Waiheita kaipaa muistoja!	70
Uutiset	71
Abstracts	74

perintöä. Riitta Niskanen kuvailee omassa artikkelissaan Lahdessa 1960-luvulla syntyneen Metsä-Pietilän teollisuusalueen kehitysvaiheita, joiden seurauksena on syntynyt laadukkaasti suunniteltua, puistomaista, modernia teollisuusympäristöä. Eeva Sinerjoki paneutuu Porin oluttehtaan 1930- ja 1980-lukujen toiminnan laajenemisen aiheuttamiin kaupunkikuvan muutoksiin maisemantutkijan näkökulmasta. Hän tarkastelee kohdettaan teollisuuden ja poliittisen päätöksenteon näkyvinä merkkeinä.

Sanna Kupila kertoo Turun museokeskuksen tekemästä teollisten työprosessien dokumentoinnista, jossa on otettu talteen kuvin, äänin ja filmein erilaisten tuotteiden valmistusprosesseja. Kupilan artikkeli osoittaa mainiosti viime aikojen museokentän vahvan panostuksen nykyajan dokumentointiin. Ulla Lähdesmäen artikkeli avaa teollisen tuotannon varhaisia vaiheita ja arkeologisten menetelmin käyttöä näiden tutkimuksessa. Leena Järvelä esittelee Saloran ja Salon tuotanto- ja kulttuurihistoriallisen museon SAMUn elektroniikkakokoelmien yhteisiä polkuja ja pohtii myös teollisuusrakennusten uudelleenkäytön ongelmia.

Teemanumeron myötä haluamme kertoa *Tekniikan Waiheiden* lukijoille teollisuusperintöalan kehityksestä ja viimeaikaisista tutkimustuloksista sekä kannustaa tutkijoita ja käytännön toimijoita omassa työssään. Teollisuusperintöala on ehtymätön työmaa.

Tuija Mikkonen

FT, KTM Tuija Mikkonen on toiminut *Tekniikan Waiheiden* numeron 2/2012 vastaavana toimittajana.

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 31 e/ vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Sampsa Kaataja, sampska.kaataja@uta.fi, tai seuran www-sivujen kautta (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2). Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä. Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse osoitteen tw.taitto@ths.fi. Normaali-postissa lähtettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s. 2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö: artikkeleiden osalta ota yhteys päätoimittajaan, muu aineisto numeroon 3/2012 24. elokuuta ja numeroon 4/2012 9. marraskuuta. Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa. Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä vastaa kirjoittaja. Artikkelit tarkastetaan vertaisarviointimenetelmällä. Kuvamateriaalin luovuttaja vastaa kuvien julkaisuoikeudesta. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja aineisto-ohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/ohjeet.htm>.